

Obezite ve Çağdaş Seramik Sanatında İmgelem Olarak Aşırı Şişmanlık Olgusu

Obesity and The Phenomenon of Extreme Obesity As Imagination In Contemporary Ceramic Art

ÖZET

Obezite gün geçtikçe yaygınlaşan, özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sıklıkla rastlanan, genel itibarıyla; vücut sağlığını tehdit edecek biçimde bedende aşırı yağ birikmesi veya depolanması şeklinde tanımlanan ciddi bir sağlık problemidir. Önlem alınmadığı takdirde cerrahi müdahaleleri dahi gerektiren ilgili sorunun temelinde günümüz hızlı yaşam biçiminin insanları sürüklediği yanlış beslenme olgusunun yanı sıra psikolojik etmenler gibi birçok faktör bulunmaktadır. Sosyolojik bakımdan incelendiğinde toplumsal sorunları beraberinde getiren obezitenin sadece fazla kalori alımı olmadığı, aynı zamanda bahsi geçen durumu tetikleyen psikolojik etmenlerin de varlığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Literatür incelendiğinde özellikle tıp, beslenme ve diyetetik alanlarının ilgili problem çerçevesinde bilimsel çalışmalar gerçekleştirdiği izlenmektedir. Bununla beraber toplumu etkileyen her türlü olay ve olguyu sorun ve esin kaynağı olarak ele alan Sanatçılar için şişmanlık imgesi, üzerinde çalışılan bir konudur. İlk çağdan bu yana insan formu, neredeyse tüm sanatçıların ve sanat tarihçilerinin ortak çalışma düzlemi olmuştur. Güzellik ve estetik olgularının her dönem tartışıldığı söz konusu disiplinler için obezite kavramı son derece dikkat çekicidir. Şişmanlık olgusu üzerinden seramik alanında gerçekleştirilen yapıtlar incelendiğinde, toplumsal ve bireysel sorun teşkil eden obeziteye dikkat çekilmek istendiği izlenmektedir. Sanatçıların bir bölümünün söz konusu sağlık probleminden muzdarip olduğu, diğer sanatçıların ise konuya dikkat çekmek isteği ile eserlerini oluşturdukları görülmektedir. Sonuç itibarıyla farklı disiplinlerin ortak sorunsalı olan obezite ile ilgili duyarlı yaklaşımların ortaya konması gereklilik arz etmektedir. Konu ile ilgili özellikle tıp, beslenme ve diyetetik alanında çalışmalar yapıldığı izlenmekte olup Gastronomi çatısı altında da obezite probleminin tartışılarak lezzet ve görsel etki yitirilmeden daha sağlıklı ve dengeli besinlerin hazırlanma yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Çağdaş Seramik Sanatı, Aşırı Şişmanlık Olgusu.

ABSTRACT

Obesity is becoming more common day by day, especially in developed and developing countries and in general. It is a serious health problem defined as excessive fat accumulation or storage in the body that threatens body health. The underlying problem, which requires even surgical interventions if no precautions are taken, is due to many factors such as psychological factors as well as malnutrition, which is driven by today's fast lifestyle. When examined from a sociological perspective, it should be taken into consideration that obesity, which brings with it social problems, is not only excessive calorie intake, but also the presence of psychological factors that trigger the mentioned situation.

When the literature is examined, it is observed that, the fields of medicine, nutrition and dietetics carry out scientific studies within the framework of the relevant problem. However, the image of obesity is a subject that is studied by artists who consider all kinds of events and phenomena that affect society as a problem and source of inspiration. Since ancient times, the human form has been the common working plane of almost all artists and art historians. The concept of obesity is extremely striking for these disciplines, where beauty and aesthetics are always discussed. When the works produced in ceramics are examined based on the phenomenon of obesity, it is observed that they want to draw attention to obesity, which constitutes a social and individual problem. It is seen that some of the artists suffer from the health problem in question, while other artists create their works with the desire to draw attention to the issue. As a result, it is necessary to introduce sensitive approaches to obesity, a common problem in different disciplines. It is observed that studies are being carried out on the subject, especially in the fields of medicine, nutrition and dietetics, and the obesity problem should be discussed under the umbrella of Gastronomy and methods for preparing healthier and more balanced foods should be disseminated without losing taste and visual effect.

Keywords: Obesity, Contemporary Ceramic Art, The Phenomenon of Overweight.

GİRİŞ

Canlı yaşamının sürdürülebilmesi için beslenme, zaruri bir faaliyettir. İlk başlarda besinleri çiğ şekilde tüketen insanoğlu ateşin keşfi ile yiyecekleri pişirmeyi öğrenmiştir. Bu yolla kolay çiğnenen ve hazmedilen daha sağlıklı besinler tüketilmeye başlamıştır. Geliştirilen pişirme ve saklama yöntemleriyle zenginleştirilen beslenme, insanoğlunun hayatının odak noktalarından birini teşkil etmektedir. Literatür incelendiğinde beslenme eylemi için birbirine benzer tanımlarla karşılaşılmaktadır. Türk Dil Kurumu tarafından “Vücut için gerekli besin maddelerini alma” (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, t.y.) şeklinde tanımlanan beslenme, bireyin büyümesi, gelişmesi, sağlıklı ve üretken şekilde uzun süre yaşaması bakımından gerekli olan besin öğelerini alarak vücudunda kullanmasıdır. Söz konusu öğelerden herhangi biri alınmadığı veya gereğinden az ya da çok alındığında büyüme ve gelişme olayının

Firdevs Müjde Gökbel
Yavuzoğlu¹

Aydoğan Aydoğdu²

How to Cite This Article

Gökbel Yavuzoğlu, F. M. & Aydoğdu, A. (2023). “Obezite ve Çağdaş Seramik Sanatında İmgelem Olarak Aşırı Şişmanlık Olgusu”, Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(71):4116-4125. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.74158>

Arrival: 12 October 2023

Published: 31 December 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, Kastamonu, Türkiye.

² Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Kastamonu, Türkiye.

engellendiği ayrıca sağlığın bozulduğu bilimsel olarak ortaya konmuştur. Beslenme faaliyetindeki hedef; kişinin yaşına, cinsiyetine, çalışma ve özel durumuna bağlı şekilde vücudunun ihtiyacı olan enerji ve besin öğelerinin her birinden yeterli miktarda alınmasıdır (Baysal, 2004, Kılıç ve Şanlıer, 2007'den akt. Arslan ve Pekşen Akça, 2012: 102).

Yetersiz ve dengesiz beslenme insan sağlığı için olumsuz bir durumdur. Benzer şekilde aşırı beslenme de bireyler için büyük tehdit oluşturan bir sorundur. Obezite Dünya genelinde çok yaygın bir beslenme bozukluğudur. Birtakım hastalıklara neden olması, yaşam süresini kısaltması ve tedavisi pahalı bir sağlık hizmeti gerektirdiği için önemli bir sorun olarak görülmektedir (Çöl, 1998: 173). Dünya Sağlık Örgütü tarafından obezite; "besinler aracılığıyla vücuda alınan enerjinin, harcanan enerjiden daha fazla olması nedeniyle vücudun yağ kitlesinin, yağsız vücut kitlesine oranla artması sonucu karakterize olan kronik bir hastalık" olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu hastalık, başta kardiovasküler ve endokrin sistem olmak üzere, vücutta yer alan tüm organları ve sistemleri etkilemek yoluyla birtakım bozukluklara, dahası ölümlere yol açabilmektedir. Bu yönüyle önemli bir sağlık problemi olan obezite, Dünya Sağlık Örgütüncü (WHO) en riskli 10 hastalıktan biri olarak kabul edilmiştir. Öte yandan obezitenin, bahsi geçen örgüt tarafından gerçekleştirilen son araştırmalarla kanserle yakın bir ilgisinin olduğu da gözlenmiştir (Report of the WHO Consultation on Obesity, 1997 'den akt. Altunkaynak ve Özbek, 2006: 138). Klinik olarak obezitenin tanımında mevcut kilonun boyun karesine oranlanmasıyla (kg/m²) elde edilen vücut kitle indeksi kullanılmaktadır. Bu doğrultuda erişkin kişilerde vücut kitle indeksi (VKI) eğer 25'in üstünde ise aşırı kilolu, 30'un üstünde ise obez olarak tanımlanmaktadır. Çocuklara bakıldığında yaş ve cinsine göre hazırlanmış olan VKI persentil eğrilerinin kullanılmasıyla >85 persentil olan çocuklar "aşırı kilolu", >90 persentil olanlar ise "obez" şeklinde sınıflandırılmaktadır (Babaoğlu ve Hatun, 2002: 8).

Tarihsel süreçte obezite için farklı yaklaşımlarla karşılaşılmaktadır. Örneğin kimi zaman "sağlığın ve doğurganlığın simgesi" şeklinde övgü amaçlı, kimi zaman da "hantallık, yaşlılık, bakımsızlık, oburluk ve görgüsüzlük" anlamında söz konusu kişiyi yermek için kullanılmaktadır. Obezite ve psikopatoloji arasında bulunan çift yönlü ilişki her daim araştırmacılar için dikkat çekici olmuştur. Crisp ve Guinness "Jolly fat" (neşeli şişman) hipotezinde orta yaş grubundaki obez kadınlarda anksiyetenin, erkeklerde ise hem aksiyete hem de depresyon seviyesinin düşük olduğunu belirtmişlerdir (Yılmaz, 1999, Crisp ve Mc Guinness, 1976'dan akt. Değirmenci vd., 2015: 42). Araştırmannın izleyen bölümünde obezitenin nedenleri detaylı şekilde ele alınacak olup söz konusu sorunun çözümüne ilişkin araştırmalar incelenecektir.

Obezitenin Nedenleri ve Çözüm Yolları

Obezite, gün geçtikçe yaygınlaşan ciddi sağlık problemlerinden biridir. Özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sıklıkla rastlanan söz konusu durum, genel itibariyle; vücut sağlığını tehdit edecek biçimde bedende aşırı yağ birikmesi veya depolanması şeklinde tanımlanmaktadır. Önlem alınmadığı takdirde cerrahi müdahaleleri dahi gerektiren ilgili sorunun temelinde birçok faktör bulunmaktadır. Obezitenin nedenleri arasında, günümüz hızlı yaşam biçiminin insanları sürüklediği yanlış beslenme olgusunun yanı sıra psikolojik etmenler de yer almaktadır.

Obezitenin açıklanmasında genetik, endokrinolojik kuramların yanında psikanalitik görüşler de bulunmaktadır. Psikanalitik kuramlar doğrultusunda obez kişilerin çözümlememiş bağımlılık gereksinimlerine sahip olduğu ve bu kişilerin psikoseksüel gelişimin oral dönemine fikse oldukları vurgulanmaktadır. Bu dönemde fiksasyon, haddinden fazla bir iyimserlik ya da karamsarlık ile oburluk, hırs, bağımlılık ve sabırsızlıkla karakterize tipik bir kişilik yapısı meydana getirmektedir. Oral karakter yapısı etiolojik olarak önemli olup obeziteyle güçlü bir ilişkisi bulunmaktadır. Freud'un libido kuramı uyarınca obezite ile yeme davranışı arasında en çok bağ kurulan dönem, "oral dönem" dir. Oral dönem olarak adlandırılan süreç; doğum sonrasındaki ilk bir yılı kapsamaktadır. Bu evrede libido daha çok ağız dudak ve dile yatırılarak doyum sağlayan haz veren bölge ağız ve çevresi olarak ortaya çıkmaktadır. Emme, çiğneme ve yutma eylemlerinde belirginleşen içe alım durumu, ilgili bölgenin ve evrenin egemen işlevi konumundadır (Lomax, 1989'dan akt. Değirmenci, 2006: 8).

Obez hastalar incelendiğinde neredeyse %25 ila %30'unun depresyon veya diğer psikolojik sorunlara sahip olduğu görülmektedir. Duygusal gerginlik, sıklıkla aşırı yeme eylemiyle ilişkilidir. Bahsi geçen bireyler kontrollerini kaybederek kısa sürede çok yemek yerler. Obez hastalara periyodik olarak ruhsal durumları, uyku grafikleri, iştahları, hoşlandığı aktiviteler ve yeme alışkanlıkları sorulmalıdır. Bu bireyler tedavilerinden önce depresyon ve anksiyete yönünden değerlendirilip gerekli hallerde ilaçla tedaviye veya psikoterapiye başlanmalıdır (Eker ve Şahin, 2002: 246).

Aşırı obezite hastalarında duygudurum, anksiyete bozuklukları, nikotin bağımlılığı ve bulimianın kontrollerden daha yüksek oranda olduğu belirtilmektedir. Bununla beraber obezitenin kadın hastalarda depresyon belirtileri ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Musante ve ark. 1998, Black ve ark. 1992, Siegel ve ark. 2000'den akt. Eren ve Erdi, 2003: 153).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2016 verilerine göre Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında obezite hastalığının en yaygın olduğu ülkedir. Erişkin bireylerin yaşına göre standardize edilen obezite (VKİ>30) oranı %32,2 iken, fazla kilolu (VKİ>25) oranı ise %66,8 şeklindedir (DSÖ 2016 'dan akt. Geniş vd. 2022: 12). Birçok kronik hastalık obeziteye sebep olabilmektedir. Bununla beraber obezite de birçok farklı hastalığa yol açabilmektedir. Bahsi geçen tanımlamalardan hareketle obezite; bireylerin yaşam kalitesine olumsuz etki yapan multifaktöriyel bir hastalık türüdür. Bireylerin hem yaşam kalitesini hem de süresini etkilemesinin yanında tip II diyabet, hipertansiyon gibi birçok ciddi hastalığa neden olduğu bilinmektedir (Esen, 2017'den akt. Karataş ve Hamzaoğlu, 2020: 590).

Gündelik hayatta birçok kişi bir şeyler yediğinde mutlu olduğunu söylemektedir. Araştırmacılar, söz konusu gözlemler neticesinde yeme eyleminin olumlu duygulanıma neden olduğunu düşünen bireylerde, yemeye uyarılan ödül sistemlerinde bir anormallik olduğunu saptamışlardır. Bahsi geçen durumu destekleyen bir klinik araştırmada ise yemek yemenin olumsuz duygulanımı azaltarak olumlu duygulanımı geliştirdiğini düşünen ergenlerde, 3 yıllık izleme periyodunda buna benzer bir düşünceye sahip olmayanlara kıyasla daha çok tıknırcasına yemek yeme davranışı geliştirdiği belirlenmiştir (Smith, 2007'den akt. Mermi, 2018: 55).

Yapılan çalışmalar ikiz bireylerin obezitede güçlü bir genetik komponenti barındırdığını desteklemektedir. Örneğin evlatlık verilmiş ve her biri kendi ailesi ile birlikte yetişmiş ikizlerin, ayrı çevrelerde yetişmelerine rağmen şişman oldukları görülmüştür (Gedik, 2003, Ali ve Arslan, 2009'dan akt. Şengönül vd. 2019: 5). Tüm Dünya genelinde obezitenin salgın biçiminde yayıldığı görülmektedir. Buna bağlı olarak sağlık harcamalarında artışlar yaşanmakta ve böylelikle ilgili ülkelerin ekonomilerinde ağır yükler oluşturmaktadır. Söz konusu sebeple her ülkenin kendine ait ulusal sağlık politikasını oluşturması gerekmektedir (Tam ve Çakır, 2012: 40).

Obezite hastalarının tedavisinde hedeflenen kalıcı sonuçları elde etmek daima mümkün olamamaktadır. Bundan ötürü obezitenin önlenmesi büyük önem arz etmektedir. İlgili süreçte özellikle ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Aile ile yetişen çocukların ebeveynlerinden bağımsız şekilde hareket etmeleri ve onların sergiledikleri davranışlardan etkilenmemeleri düşünülemez. Ailenin sahip olduğu yaşam tarzıyla beslenme biçimi çocuğu doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle ailelerin yüksek kaloriye sahip meyve suyu, gazlı içecek gibi sağlıksız şekerli içecekleri; ayrıca çikolata, gofret, cips benzeri market ürünleri ile hamburger, pizza, kızartma gibi yüksek kaloriye sahip yağlı yiyecekleri tüketmemesi gerekmektedir. Sözü edilen ürünlerin yerine örneğin meyve, evde hazırlanan sebze, tam tahıllı ve bakliyalardan oluşan düzenli öğünler tercih edilmelidir. Öte yandan tüm aile spor, yürüyüş ve benzeri fiziksel aktiviteleri birlikte gerçekleştirerek çocuğu arkadaş çevresiyle beraber bu türlü aktivitelere teşvik etmelidir. Televizyon ve bilgisayar ile geçirilen süre ise azaltılmalıdır (İşlek, 2018: 2).

Özellikle obezite ve yeme davranış bozukluğu tedavisinde son yıllarda oldukça önem kazanan davranış değişikliği tedavisi uygulanmaktadır. Obezite hastalığında davranış değişikliği tedavi yönteminin vazgeçilmez olmasının sebebi, hastaların obeziteye yol açan hatalı alışkanlıklarını bırakarak yerine doğru davranışları kazanmak zorunda olmalarıdır (Erge, 2003'den akt. Kumsar Karakoç vd. 2011: 27).

Tedavisi mümkün olan obezite hastalığının tedavisinde, günümüze değin başarı oranı düşük kalmış durumdadır. Bahsi geçen kronik hastalığa kısa sürede çözüm getirilmesi oldukça zordur. Bu nedenle hayat boyunca sürecek olan multidisipliner bir tedavi yaklaşımı gerektirmektedir. Tedavi ile obezitenin kontrol altında tutulabilmesi mümkündür. Öte yandan tedavi bırakıldığında tekrar kilo alımı başlamaktadır (Bray, 199'den akt. Sönmez, 2018: 18).

Sanat Tarihinde Şişmanlık Olgusu

Sanat tarihi incelendiğinde farklı estetik kaygılarla karşılaşmaktadır. Örneğin "Willendorf Kadını" veya "Willendorf Venüsü" olarak adlandırılan heykelcik (Şekil 1), MÖ 20.000'de toplumun kadın figürünü nasıl gördüğü ile ilgili ipuçları sunmaktadır. 1908 yılında bulunan söz konusu heykele aşk ve güzellik tanrıçası olan Venüs ismi verilerek bir ironi yapılmıştır. Sanat eserlerindeki Venüs imgesi incelendiğinde genellikle ince yapılı, zarif ve sevimli biçimde tasvir edildiği görülmektedir. Öte yandan Willendorf Venüsü ise zıt bir biçimde kısa boylu ve oldukça şişman formdadır. Tüm beden ele alındığında kalça ve göğüslerin abartılı şekilde büyük olması, dönemin ideal kadın imajını tasvir eder durumdadır. Günümüz ideal kadını olarak nitelendirilen vücut biçimine kıyasla oldukça aykırı olan söz konusu kadın tasvirine, bereketi temsilen doğurganlık ve besleyicilik gibi anlamlar yüklenebilir. Willendorf Kadını'nın gerçek bir kişiyi mi tasvir ettiği, yoksa doğurganlığın ve sağlığın sembolü mü olduğu hâlâ tartışma konusudur." (Dickerson, 2018'den akt. Göktaş, 2021: 122). Tarihte ise aşırı kilo ve obezite hali; hemen her toplumda sağlık ve zenginlik belirtisi olarak algılanmıştır. İnsanoğlunun tarih boyunca yüz yüze geldiği açlık, kıtlık ve yokluklar göz önüne alındığında böyle bir algı oluşmasının doğal olduğu görülmektedir. Günümüzde halen bazı toplumların açlık ve yoklukla mücadele ettiği görülmekle beraber beslenme eksikliği ve enfeksiyon hastalıklarına bağlı sağlık sorunlarının yerini birçok yerde aşırı beslenme ve obezite hastalığının yol açtığı sağlık sorunlarına bıraktığı izlenmektedir (Obezite, Dislipidemi, Hipertansiyon Çalışma Grubu, 2014: 11).

Şekil 1: Willendorf Venüsü

Kaynak: <https://arkeofili.com/30-000-yillik-sanat-ikonu-willendorf-venusu/>

Sanat disiplinleri içinde, ele alınan birçok konunun özellikle resim sanatında yer bulunduğunu görmekteyiz. Benzer şekilde “Şişmanlık” olgusunun da ünlü ressamın yapıtlarında yer aldığını görmek mümkündür. Bunlardan örneğin; Kolombiya doğumlu Fernando Botero, resimlerinde estetik ve güzellik kavramlarını hacim ile anlatmanın da mümkün olduğunu göstermektedir. Bilhassa kadınların yalnızca zayıf olduğunda güzel ya da alımlı olmadıklarını, aynı zamanda kilolu olduklarında da sınır tanımayacaklarını gözler önüne sermektedir. Eserlerinde canlılık unsurunu hacim ile verdiğini belirtmektedir (Leblebitozu, 2017).

Şekil 2: Fernando Botero, “Society Lady”, 1997

Kaynak: <https://www.leblebitozu.com/unlu-ressamlarin-sisman-kadin-resimleri/>

Botero'nun "Society Lady" isimli yapıtı incelendiğinde, canlı renklere sahip hacimli figürü dikkat çekmektedir. Duruşu ve ifadesi ile son derece alımlı ve öz güvenli bir figür ile karşılaşmaktayız. İlgili figürün vücut hatları son derece belirgindir.

Çin Geleneksel Aile yapısı incelendiğinde; kız çocuklarına, evlenerek başka bir aileye gidecek olmalarından ötürü geçici bir aile üyesi gözüyle bakıldıkları görülmektedir. Yaptıkları evliliklerde ise kararın aile büyükleri tarafından verildiği, küçük yaşta evlendirilerek hiçbir söz hakkına sahip olmadıkları dikkat çekmektedir. Aile yakınlarının desteğine ve koruyuculuğuna sahip olmayan, hiçbir statüsü bulunmayan söz konusu genç kadınlar, kayınvaldelerinin ve eşlerinin egemenliği altına girmektedirler (Kapanoğlu, 2006: 14-15). Çin doğumlu ressam Liu Baojun, resimlerinde Çin'de belli dönemlerde özellikle kendini gösteren cinsiyet eşitsizliğine adeta tepki göstermektedir. Sanatçı Baojun'un yapıtlarında figürleri daima şişman, kadınsı ve kışkırtıcıdır (Şekil 3). Çinli kadın figürleri

geleneksel Çin kıyafetleri veya Batılı kıyafetler giymekte ve sigara içip sanki meydan okur vaziyettedir (Leblebitozu, 2017).

Şekil 3: Liu Baojun, "Leisure", (t.y.)

Kaynak: <https://www.leblebitozu.com/unlu-ressamlarin-sisman-kadin-resimleri/>

Baojun'un "Leisure" (Boş Vakit) isimli eserinde yer alan hacimli figürü, Çin'in geleneksel giyim kuşamından farklı şekilde yansıtılmış olup, kendine odaklanmış, baskı altına alınmadan istediği gibi özgürce davranan bir figürü yansıtmaktadır.

Çağdaş Seramik Sanatında İmgelem Olarak Aşırı Şişmanlık Olgusu

Seramik sanatı köklü geçmişi ile uygarlık tarihinin en eski el sanatlarından biridir. Başlangıçta insanoğlunun gündelik ihtiyaçlarına cevap veren seramik, zamanla sanatçıların en önemli ifade araçlarından biri haline gelmiştir. İnançların ve kültürlerin temsili olan seramik yapıtlar türlü biçim ve bezemeleriyle yapıldığı toplumun mühim maddi kalıntıları olmuştur. Asırlar boyunca birçok farklı kavramı ele alan seramik sanatçıları için şişmanlık olgusu da üzerinde durulan kavramlardan birini teşkil etmektedir. İzleyen bölümde söz konusu kavram üzerinde duran bazı ulusal ve uluslararası sanatçıların yapıtlarından örnekler verilecektir.

Araştırmada bahsi geçen kavramı ele alan sanatçılardan biri Türk sanatçı Arzu Ataman Güngör'dür. Güngör, seramik çalışmalarına Türk Seramik Sanatının duayen isimlerinden Ayfer Karamani'nin atölyesinde başlamıştır. 1998 yılında başlayarak iki yıl süreyle Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde akşam ve hafta sonu atölyelerinde Devabil Kara ile resim çalışmalarını sürdüren Ataman Güngör, 2003 yılında Seramik Sanatçısı Mehmet Tüzüm Kızılcın ile seramik çalışmalarına devam etmiştir. 3 yıl süreyle Kızılcın ile birlikte çalışan sanatçı, 2006 yılında kendi seramik atölyesini kurmuştur (Sanat Gezini, t.y.).

Şişmanlık kavramını sorgulayan sanatçının eserlerinde bedenler olabildiğince görünür biçimdedir (Şekil 4, 5 ve 6). Özellikle bikinili ve mayolu kadın heykelleri, obezite durumunun utanç verici bir hal olmadığını vurgulamaktadır. Güzelliğin sıfır bedene sahip olma durumu olmadığını ifade eden eden sanatçı, bireylerin kendilerini sevmeleri, fazla kilolarını ise sadece sağlık yönüyle irdelemeleri gerektiğini düşünmektedir.

Şekil 4: Arzu Ataman Güngör, “Satraç Takımı”, Seramik, Sırlı, 1040°C, 50 cm. x 50 cm. x 11 cm. 2023
Kaynak: Arzu Ataman Güngör Kişisel Arşivi

Şekil 5: Arzu Ataman Güngör, “Satraç Takımı”, Figür Detay, Seramik, Sırlı, 1040°C, 50 cm. x 50 cm. x 11 cm. 2023
Kaynak: Arzu Ataman Güngör Kişisel Arşivi.

Güngör’ün el ile şekillendirdiği eserleri şamotlu bünyeden gerçekleştirilmiş olup canlı renklerle sırlanmıştır. Seramik heykellerindeki mutlu yüz ifadeleri ile adeta bireylerin hayatlarındaki en önemli kişinin önce kendisi olduğunu altını çizmektedir.

Şekil 6: Arzu Ataman Güngör, “İsimsiz”, Seramik, Sırlı, 1040°C, 16 cm. x 13 cm. x 6 cm. 2015

Kaynak: <https://evetbenim.com/cam-tavani-delen-kadinlar-sergisi/>

Barbieri Vesna, eserlerinden bir bölümünde şişmanlık imgesini yer veren bir diğer seramik sanatçısıdır. 1967 yılında Metković'te doğan sanatçı, 20 yılı aşkın bir süredir seramikle uğraşmaktadır. Padua'da bulunan Sanat Fakültesi'nde İngilizce ve İtalyanca okuyan Vesna, porselen bilgisini, "Neue Keramik" dergisinin uzun süre editörlüğünü yapmış olan ünlü Alman sanatçı Gustav Weiss'ten almıştır. Dünya çapında 60'tan fazla sergiye katılan Barbieri Vesna, kendini seramiğin büyüdü dünyasına sokmayı, hayallerden ve masallardan yapılmış seramiklerini yaratmayı sevdiğini ifade etmektedir. Opatija, Hırvatistan'da yaşayan, figürleri nazik ve şiirsel olan Vesna, Hırvat Uygulamalı Sanat Sanatçıları Derneği Ulupuh Zagreb'in üyesidir (Galerija Hest, t.y.). Vesna'nın sevimli, şişman insan ve melek figürleri, adeta dünyaya mutluluk ve huzur yaymaktadır. Canlı renkleri tercih eden sanatçının tombul figürlerinin ardında özgüven, huzur ve mutluluk imgeleri yer almaktadır (Şekil 7 ve 8).

Şekil 7: Barbieri Vesna, “Looove summer,” Stoneware-Porcelain

Kaynak: https://www.etsy.com/uk/listing/1524480630/loooove-summer-handmade-art-sculpture?click_key=699c30c346575b8871902b6e5c22a96de449c0c9%3A1524480630&click_sum=d608be59&ref=shop_home_active_9&pro=1&frs=1&sts=1

Şekil 8: Barbieri Vesna, “Melek ve Küçük Kedi”, Stoneware-Porselen, Altın Yıldız, (t.y.)

Kaynak: https://www.etsy.com/uk/listing/1263507457/handmade-angel-and-little-cat-art?click_key=53baee26acc710b0c1e6c0e0643e17213986fb60%3A1263507457&click_sum=b84f1d52&ref=sold_out-3&pro=1&frs=1&sts=1

Yukarıda sözü edilen sanatçıların yanı sıra kimi sanatçılar ise; eserlerindeki figürsel anlatımda şişmanlık unsurunu farklı kavramlar üzerine şekillendirmektedir. Bu duruma örnek teşkil eden Avustralyalı Jan Howlin, sanatsal üretimlerini Sidney’de sürdürmekte olan bir sanatçıdır. Heykelsi formlarını elle şekillendirmekten keyif alan Howlin, formun her zaman bir hikâye anlatmasını, üç boyutluluğu ile fikirlere ve anlamlara gönderme yapmasını istemektedir. Kendisine göre form; sanal dünyada bir maddedir. Biçim ise; mevcudiyettir. Seramik onun için form oluşturmada iyi bir tercihtir. Plastisitesi, kili her türlü biçimi oluşturmaya imkân tanımaktadır. Şekil 9’da görülen “Have we got a deal for us!” (Bizim için bir anlaşmamız var mı?) isimli çalışmasında biz zamanlar NSW’de süregelen ICAC duruşmasının sonucunda ortaya çıkmış yolsuzluk skandalına gönderme yapmaktadır. Bazı anketörler ile tanınmış işadamlarınca yürütülmekte olan entrika dolu multi-milyon dolarlık anlaşmaların arkasındaki gerçekler Howlin’i çok şaşırtmıştır. Bu durumdan doyumсуз iştahlara sahip minik beyinler imajı aklında kalmış ve “Top Blokes” serisiyle konuya yaklaşımını dile getirmiştir (Jan Hawlin Ceramics, 2015).

Şekil 9. Jan Howlin, “Have we got a deal for us!” , Seramik, G.45cm., D.14 cm., Y.25cm. t.y.

Kaynak: <https://www.janhowlin-ceramics.com/portfolio/#/the-boys/>

SONUÇ

Obezite günümüzün en önemli sağlık problemlerinden biridir. Bahsi geçen hastalık ölümlerle sonuçlanabilen ve diğer hastalıkları tetiklemesi bakımından üzerinde ciddiyle durulması gereken bir konudur. Yapılan araştırma ile mevcut sorunun yalnızca tıp, beslenme ve diyetetik gibi disiplinler tarafından incelendiği görülmüştür. Temeli aşırı ve yanlış beslenmeye dayalı olan söz konusu problem, gastronomi ve mutfak sanatlarının da üzerinde durması gereken bir husustur. Aşırı yemek yemenin temelinde birçok faktör yer alırken psikolojik etmeler de önem teşkil etmektedir. Bununla birlikte toplumda var olan her türlü olay ve olgunun kendisi için sorun ve esin kaynağı olan sanatçılar için şişmanlık imgesi, üzerinde çalışılmakta olan bir temadır. İdeal güzellik ve estetik olgularının ilk çağdan bu yana her dönemde tartışıldığı göz önüne alındığında obezite kavramının sanatçılar için oldukça dikkat çekici olduğu izlenmektedir. İncelenen eserlerde, sanatçıların kendileri veya yakın çevrelerinde ilgili hastalıktan mustarip kişilerin varlığı tespit edilmiştir. Söz konusu eserlerle topluma mesaj verilmesi ve toplumda yanlış olan genel yargılara dikkat çekilmesi amaçlanmıştır. Sonuç itibarıyla bireylerin daha sağlıklı şekilde hayatlarını idame edebilmesi için farkındalık oluşturulması ve toplumların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada hekimlere ve beslenme uzmanlarına olduğu kadar şüphesiz gastronomi ve mutfak sanatları alanında faaliyet gösteren kişilere de büyük bir görev düşmektedir. Dolayısıyla obezite ile mücadelede sözü edilen disiplinlerin ortak bir çalışma yürütmesinin fayda sağlayacağı düşünülmektedir. İnterdisipliner bir yaklaşım ile ortak sorunsal üzerinde çalışılırken özellikle yerleşmiş yemek kültürümüzde doğru bilinen yanlış uygulamalara dikkat çekilmesi ve sağlıklı yemek reçetelerinin doğru pişirme yöntemleri ile topluma aktarılması üzerinde durulmalıdır. Bununla beraber şişman bireylerin, estetik görünüm bakımından ötekileştirilmeden fiziki durumlarının sağlık noktasında nelere yol açabileceği üzerine düşünceleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altunkaynak, Berrin Zuhul. Özbek, Elvan. (2006). Obezite: nedenleri ve tedavi seçenekleri. Van Tıp Dergisi, 13(4) 138-142.
- Erman, E. (2015, 27 Kasım). Paleolitik Dönem'den En Etkileyici 10 Venüs. Arkeofili. <https://arkeofili.com/paleolitik-donemden-en-etkileyici-10-venus/>
- Arslan, Rukiye. Pekşen Akça, Raziye. (2012). Çocukların eğitiminde rol model oluşturacak olan eğitimci ve usta öğretici adaylarının beslenme alışkanlıkları. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Kasım, 4(8), 101-119.
- Babaoğlu, Kadir. Hatun, Şükrü. (2002). Çocukluk çağında obezite. Sted, 11(1), 8-10.
- Çöl, Meltem. (1998). Halk sağlığı yönünden obezite, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 51(3), 173-176
- Değirmenci, Taner. Oğuzhanoglu Kalkan, Nalan. Varma Sözeri, Gülfizar. Özdel, Osman. Fenkçi, Semin. (2015). Obezitede psikolojik belirtiler ve ilişkili etmenler. Arch Neuropsychiatr, 52: 42-6.
- Değirmenci, Taner. (2006). Obez erişkinlerde benlik saygısı, yaşam kalitesi, yeme tutumu, depresyon ve anksiyete. Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi.
- Eren, İbrahim. Erdi, Özlem. (2003). Obez hastalarda psikiyatrik bozuklukların sıklığı. Klinik Psikiyatri, 2003; 6:152-157.
- Eker, Ela. Şahin, Melih. (2002). Birinci basamakta obeziteye yaklaşım. Sted, 11(7) 246-249.
- Etsy (t.y.). VesnaBarbieri. https://www.etsy.com/listing/1196192906/handmade-angel-and-dog-miniature-art?click_key=0dc17a487e608abe9ce80e9d14c32d74ea742075%3A1196192906&click_sum=9857262a&ref=shop_home_active_9&frs=1&sca=1&sts=1
- Etsy (t.y.). VesnaBarbieri. https://www.etsy.com/listing/729338072/angel-home-guardian-angel-with-gold-key?click_key=01f6d91fbc5c2d478bca05236c5faa6fcb481e4a%3A729338072&click_sum=b4251bd0&ref=shop_home_active_24&frs=1&sca=1&sts=1
- Galeria Hest, (t.y.). Barbieri Vesna, <https://galerijahest.si/sl/umetniki-sl/b/barbieri-vesna/>, Erişim tarihi 26.06.2022.
- Geniş, Bahadır. Kayalar, Aycan. Dönmez, Aslıhan. Coşar, Behçet. (2022). Obez ve aşırı kilolu bireylerde yapılandırılmış bilişsel davranışçı grup terapisinin vücut ağırlığı, ruhsal durum ve yaşam kalitesi üzerine etkisi: 16 haftalık bir takip çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 33(1):11-21.
- Göktaş, Gülay. (2021). Sanat tarihinde kadın imgesi ve Egon Schiele eserlerinde kadının temsili. Aydın Sanat, Yıl 7, Sayı 14 – Aralık, 121-140.

- İşlek, Ali. (2018). Çocuklarda obezite ve tedavi yaklaşımları. Tıp Dünyasından Haberler (Editöre Mektup), Smyrna Tıp Dergisi - 62 - 1-3.
- Jan Howlin Ceramics, (t.y.). Jan Howlin Ceramics. <https://www.janhowlin-ceramics.com/about-jan-howlin>, Erişim Tarihi 25.07.2023.
- Kapanoğlu, Sedef. (2006). Çin’de Kadın İmgesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 14-15.)
- Karataş, Sevcan. Hamzaoğlu, Nurcan. (2020). Obez ve obeziteden kurtulmuş bireylerin obeziteye yönelik tutumları ve yaşam kalitelerinin karşılaştırılması: niteliksel çalışma. ACU Sağlık Bil Derg., 11(4):589-595.
- Kumsar Karakoç, Azime. Yılmaz Taşkın, Feride. Olgun, Nermin. (2011). Obezitede güncel yaklaşımlar. Diyabet, Obezite ve Hipertansiyonda Hemfilielik Forumu Dergisi, 3(1) Ocak – Haziran, 21-29.
- Leblebitozu. (2017). Ünlü Ressamların Şişman Kadın Resimleri, <https://www.leblebitozu.com/unlu-ressamlarin-sisman-kadin-resimleri/>, Erişim tarihi 01.07.2023.
- Mermi, Osman. (2018). Obezite ve psikiyatri. Fırat Tıp Dergisi, 2018; 23: (Özel Sayı/Supp) 54-60.
- Obezite, Dislipidemi, Hipertansiyon Çalışma Grubu. (2014). Obezite Tanı Ve Tedavi Kılavuzu. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, 1.Baskı: Mayıs 2014, Ankara. ISBN: 978-605-4011-19-3.
- Sanat Gezgini. (t.y.). Arzu Ataman Güngör. Kaynak: <https://www.sanatgezgini.com/marketplace/seller/profile/arzu-ataman-gungor>, Erişim tarihi 01.07.2023.
- Sönmez, Özgür. (2018). Obezite ve depresyon arasındaki ilişkinin araştırılması. Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi.
- Şengönül, Merve. Arancioğlu Özay, İrem. Maviş Yıldırım, Çiğdem. Ergüden, Berrak. (2019). Obezite ve psikoloji. Haliç Üniv Sağ Bil Der.
- Tam, Abbas Ali. Çakır, Bekir. (2012). Birinci basamakta obeziteye yaklaşım. Ankara Medical Journal, 12(1):37-41.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (t.y.). Beslenme. <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim tarihi 26.06.2022.